

Podplukovník Ladislav J a č e k

Statistika a sběr informací o operační a taktické přípravě

V poslední době jsme nejednou konstatovali nedostatečnou a nedocenenou úlohu statistiky a sběru informací v armádě. V mnohých případech jsou zkušenosti a poznatky zachovávány jen v myslích lidí, kteří ovšem trpí subjektivností, zapomětivostí a v neposlední řadě jsou postižováni i změnami funkčního zařazení. V mnohých otázkách nelze nalézt na žádném stupni velení objektivně vedené záznamy, z nichž by bylo možné dojít ke skutečně vědecky podloženým závěrům. Na druhé straně snahy jednotlivců po zavedení určitých statistických přehledů ztroskotávají na kritice, že jde o rozšiřování již tak rozbujelé administrativy a pod heslem boje proti byrokracii jsou mařeny i rozumné myšlenky.

K rozhodování však nutně potřebujeme souhrn informací a statistických údajů. Tato objektivní potřeba je v současné době realizována systémem hlášení a kontrolami, jejichž vyhodnocení je podkladem ke stanovení dalších úkolů a ke zhodnocení, jak jednotliví velitelé a štáby plní stanovené úkoly.

Jaká je situace ve sběru informací v operační a taktické přípravě? Především k ujasnění obsahu pojmů chci říci, že pod operační přípravou míním veškerá opatření v individuální i kolektivní přípravě generálů, důstojníků a štábů, jejichž obsahem je příprava a vedení operací na stupni svaz (armáda, okruh) a výše. Pod taktickou přípravou míním obdobnou přípravu na stupni svazek a útvar (na nižších stupních jde o taktický výcvik velitelů a jednotek).

Většina opatření v operační a taktické přípravě končí rozbořem nebo zhodnocením zaměstnání. Písemné rozbořování cvičení se zakládají po určité době a slouží nanejvýš k přípravě obdobného příštího cvičení, v některých případech jsou předkládány nadřízenému, kde jsou podkladem k celoročnímu vyhodnocení práce.

Informace získávaly dále kontrolní orgány, které po zásahu na místě po návratu jen informovaly ústně nebo pořídily písemný záznam o výsledku kontroly. Rovněž tento záznam sloužil k ročnímu zhodnocení.

Posledním pramenem informací byla nařízená roční hlášení. V oblasti operační a taktické přípravy obsahovala vyjádření kladů a nedostatků zjištěných při největších opatřeních, obvykle při cvičeních.

Statistika v oblasti operační a taktické přípravy na tom byla ještě hůře: nebyla žádná kritéria, kromě počtu cvičení, která by byla základem statistiky a tak jsme prakticky žádné údaje nevedli.

Rovněž celoarmádní směrnice ukládaly jen to, že celoroční zhodnocení operační přípravy má být uchováno po dobu tří let (Sm-oper-2). Potom směrnice stanovovaly, jak hodnotit. Ovšem i to bylo velmi povšechné, takže např. štáb byl dobrý, když dobře zvládl úkoly při cvičení, měl dobrou součinnost a projevil dobrou znalost v použití jaderných zbraní a ochrany proti nim.

Současný stav nedává objektivní podklady pro závažná rozhodnutí.

Nejdůležitějším krokem je zjištění, k čemu nám mají informace a statistické údaje sloužit? Jednak budou mít účel krátkodobého (ročního) vyhodnocení, jednak budou podkladem pro zhodnocení dlouhodobá. Při hodnocení velitelství jako celků mají ukázat, v které oblasti jsou dostatečně vycvičení, co je třeba důkladněji procvičit, jaké typy cvičení a jaký obsah pro ně připravit; u jednotlivců nám informace a statistika musí odpovědět, jak zvládli stanovené úkoly, zda jsou schopni zastávat svoji funkci nebo být vyzvednuti, na co zaměřit v dalším roce hlavní pozornost při jejich výchově a výcviku, jak jsou schopni sami řídit výcviková opatření s podřízenými a učit je.

Souhrnně potom dají přehled o tom, jakých cvičení se velitelství a určení jednotlivci v posledních letech zúčastnili.

Na všechny tyto otázky dnes odpovídáme na základě dílčích faktů — mnohdy jenom informací — a nezdá se místo rozbořem řídit je intuicí. Proto zavedení řádu a pravidelnosti do sběru informací a statistiky nebude věcí samoúčelnou.

Máme-li předem na mysli alespoň děroštitkové zpracování těchto informací, budeme se snažit o maximální jejich vyjádření číselnou soustavou. Proto bude nutné přejít od slovní charakteristiky k hodnocení známkou, která může být širší, podaří-li se nám sestavit klíč k číselnému vyjádření základních momentů ke zhodnocení.

Dále je nutné si ujasnit, jaká opatření chceme v operační a taktické přípravě hodnotit. Samostatné studium je sice základním způsobem k rozšiřování znalostí a jeho výsledky mají být ověřovány — jeho náplň je však tak různorodá, že bychom jen těžko hledali spravedlivá kritéria k objektivnímu hodnocení. Formy individuální přípravy, mezi něž patří velitelská shromáždění a velitelská zaměstnání, mají účastníky především učit a jen jejich menší část může sloužit aplikaci a prověření znalostí. Proto ani ty nebude vhodné známkovat. Do této skupiny je nutné zahrnout i jedno z kolektivních opatření, a to štábní nácvik, protože i tam se skupiny a oddělení štábu teprve metodicky secvičují. Ovšem tato opatření nemůžeme pominout pro statistické údaje — zda se vůbec konala, v jakém časovém rozsahu a co bylo jejich hlavní náplní. Je to z toho důvodu, že tyto údaje nám napovědí, jak velitelé a štáby jsou připravováni ke splnění hlavních výcvikových opatření a zda případný neúspěch nemá své příčiny právě v těchto formách přípravy.

Předmětem hodnocení by tedy měla být cvičení všeho druhu. Zde nás bude zajímat: termín, prostor, druh cvičení, množství cvičících, téma cvičení, hlavní učební úkoly, jak tyto úkoly splnil velitel, jeho zástupci a štáb jako celek, jak úkoly splnila vojska a konečně, kde najdeme podrobnosti o cvičení (zámysl a rozbor — které by bylo vhodné zachovat aspoň 5 let).

Operační a taktickou přípravu můžeme rozdělit na jednotlivé předměty, jako útok, obrana, průzkum, protivzdušná obrana apod., a hodnotit každé cvičení po těchto předmětech; to pochopitelně jen tehdy, byl-li tento předmět tématem nebo aspoň jedním z hlavních učebních úkolů stanovených v zámyslu.

Z rozboru těchto údajů nám totiž nejen vyplyne hodnocení těchto předmětů za určité delší období, ale autorům cvičení také napoví, kterým učebním úkolům se mají napříště více věnovat při zpracování cvičení.

Další otázkou je **rozsah hodnocení**, vedení statistických údajů a předkládání hlášení na jednotlivých stupních velení. Válečné zkušenosti dosvědčily, že je nutné mít přehled o situaci o dva stupně velení níže — tedy velitelství armády o plucích. Není důvodu, abychom tento systém v mírových podmínkách měnili. Bude postačovat, bude-li nadřízený mít přehled o podřízeném štábu jako celku a v jednotlivcích o veliteli a jeho zástupcích (o těch, které sám hodnotí). Vlastní stupeň by si mohl počet hodnocených rozšířit, např. do náčelníků oddělení a oddělení jako celku vto.

Pro sběr informací bude nutné vytvořit jednotný formalizovaný dokument, který bude podkladem k mechanizovanému a později snad i automatizovanému zpracování. Základní podmínkou bude maximální jednoduchost se současným zachováním objektivnosti a spravedlnosti při hodnocení.

Zatímco v současné době se vyhodnocení předkládá jednou za rok, zdá se, že při tomto systému můžeme přejít na hlášení ihned po ukončení cvičení a v individuální přípravě jednou za půl roku, čímž zajistíme větší živost a použitelnost statistických údajů už v průběhu výcvikového roku.

Pochopitelně s tím vzniká otázka odpovědnosti za stanovení známky, zda to např. může být kontrolní orgán nadřízeného, kdo může hodnocení ovlivnit nebo dokonce určit. Zpravidla by k tomu nemělo dojít: individuální přípravu řídí velitel vlastního stupně — proto ji zhodnotí on; kolektivní přípravu a cvičení řídí zpravidla nadřízený velitel, proto to bude on, kdo stanoví i výsledné hodnocení. Ovšem může se stát, že kontrolující orgán z nadřízeného velitelství bude mít odlišný názor od hodnotícího velitele (nebo rozhodčího při větších cvičeních) a může skutečně dojít k rozporu. I na tyto případy musíme ve směrnících pamatovat.

Tyto myšlenky jsou jen ideovým námětem, jak zavést do informací o operační a taktické přípravě jednotný systém, který by byl podkladem ke statistickému vyhodnocování. Od námětu k realizaci je ještě dlouhá cesta, zejména je-li nutné zpracovat kritéria k hodnocení, formalizovaný dokument a zjistit možnosti děroštitkového zpracování.

Nejdůležitější ovšem je podmínka, aby celá práce byla vysoce účelná, sloužila k řízení operační a taktické přípravy a neznamenala ve svých důsledcích jen zbytečnou práci pro operátory (kteří již tak mají úkolů nad hlavu). Proto bude třeba nejdříve odpovědně a ze všech hledisek posoudit ideový návrh — jehož hlavní myšlenky jsem uvedl.